

KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖS KULTŪROS CENTRO DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS DĖL KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖS ETNINĖS KULTŪROS PLĖTROS 2017 – 2020 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2017 m. liepos 3 d. Nr. VĮ-86
Kazlų Rūda

Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punktu ir 2 dalies 5 punktu ir Kazlų Rūdos savivaldybės 2013–2020 m. strateginiu veiklos planu,

t v i r t i n u Kazlų Rūdos savivaldybės etninės kultūros plėtros 2017–2020 metų programą (pridedama).

Šis sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Direktorė

Žibutė Šilingienė

Rengė
Elena Sakavičiūtė-Pečiulaitienė

KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖS ETNINĖS KULTŪROS PLĖTROS 2017– 2020 METŲ PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kazlų Rūdos savivaldybės Etninės kultūros plėtros 2017–2020 metų programa (toliau – Programa) parengta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymą, Kazlų Rūdos savivaldybės 2013–2020 m. strateginį veiklos planą, patvirtintą Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu Nr. TS IV(20)-1620, kitus su etnine kultūra susijusius teisės aktus.

2. Vykdyimo pradžia – 2017 m., rugsėjo mėn. pabaiga – 2020 m. gruodis. Programos vykdytojais ir jos įgyvendinimo priemonės pateikti Programos priede.

3. Šioje programoje vartojamos sąvokos atitinka Programos 1 punkte nurodytuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II. SITUACIJOS ANALIZĖ

4. Spartus gyvenimo tempas, sociokultūriniai, ekonominiai procesai, atsivėrusios valstybių sienos, informacijos perteklius, perėmimo stygius kelia grėsmę etninės kultūros paveldui: nyksta tradicijos bei papročiai, mažėja etnografinių regionų skirtumai. Viena iš svarbiausių problemų – etninės kultūros lauko tyrimams bei kokybiškam, šiuolaikinius reikalavimus atitinkančiam etninės kultūros paveldo fiksavimui ir archyvavimui trūksta modernių techninių priemonių skaitmeninei kultūros paveldo objektų duomenų bazei sukurti. Tam tinkamos sąlygos yra Kazlų Rūdos savivaldybės viešojoje bibliotekoje.

5. Kazlų Rūdos savivaldybės Kultūros centre nuo 2005 m. pradėti daryti folkloro ansamblių, pavienių atlikėjų garso įrašai. Renkama ir nuolat pildoma informacija apie Kazlų Rūdos savivaldybės tautodailininkus, amatininkus, liaudies meistrus, muzikantus, kūrėjus, kulinarinio paveldo atstovus, materialųjį ir nematerialųjį kultūros paveldą. Rengiamas žymių kraštiečių sąvadas „Kazlų Rūdos krašto šviesuoliai“, domimasi „Nykstančiais ir išnykusiais kaimais“.

6. Bendrojo ugdymo mokyklose etninės kultūros dalykas integruojamas į neformalaus ugdymo programas. Rimvydo Žigaičio menų mokykloje gyvuoja folkloro ansamblis „Sūduoniukai“.

7. Reikšmingą vaidmenį aktualizuojant ir populiarinant liaudies dainas, šokius, instrumentinę muziką, žodinę kūrybą, paprotinę kultūrą bei kitą nematerialųjį paveldą atlieka folkloro ansambliai bei liaudiškos muzikos kapelos. 2016 metais Kazlų Rūdos savivaldybėje veikė 5 folkloro ansambliai: 4 suaugusiųjų („Vabalkšnė“, „Sūduonia“, „Jūrės seklytėlė“, „Gandružis“), 1 vaikų ir jaunimo – „Sūduoniukai“ bei 2 liaudiškos muzikos kapelos „Šaltinėlis“ ir „Rudnia“. Tačiau kolektyvams trūksta instrumentų ir rūbų.

8. Kasmet savivaldybėje vyksta įvairių žanrų bei tematikos folkloro renginiai (kalendorinės šventės, edukacinės programos, tautodailės parodos ir kit.), iš kurių svarbiausios: „Pavienių muzikantų, pasakorių ir dainininkų šventė“, pasakorių popietės, kulinarinio paveldo renginiai „Gera buvo gaspadinė“. Vyksta Kazlų Rūdos krašto ir visos Lietuvos tautodailininkų bei profesionalių

menininkų kūrybos darbų parodos Kultūros centro parodų salėje ir bibliotekoje, Joninės, Oninių šventė Plutiškėse, kermošius po Šv. Antano atlidų Bagotosios kaime, Sekminių gegužinė Nemirų kaime, Užgavėnės, Kalėdų mugė, edukacinės programos „Margučių raštai“, „Žolynų paslaptys“, Advento ir Gavėnios vakarai, tradicinis, antrą šimtmetį skaičiuojantis, naujametinis kaukių karnavalas Antanave. Šiuose renginiuose siekiama išsaugoti regioninį savitumą.

9. 2015 m. ir 2017 m. vyko vaikų ir moksleivių – lietuvių liaudies kūrybos atlikėjų – konkurso „Tramtatulis“ Kazlų Rūdos savivaldybės turai, kuriuose dalyvavo 34 atlikėjai iš įvairių savivaldybės švietimo įstaigų: iš vaikų lopšelio-darželio „Pušėlė“, Kazlų Rūdos pradinės mokyklos, Rimvydo Žigaičio menų mokyklos, Plutiškių gimnazijos, Jankų pagrindinės mokyklos. Į antrąjį, regioninį turą, pateko daugiau nei pusė dalyvių.

10. Projektinė veikla. 2005 m. išleista knyga „Kazlų Rūdos krašto tradiciniai valgiai“. Įgyvendinant projektą „Kazlų Rūdos krašto kulinarinio ir etninio paveldo išsaugojimas ir puoselėjimas“ 2011 m. buvo rengtos ekspedicijos pas Antanavo, Bagotosios, Bebruliškės, Būdos, Jankų, Višakio Rūdos, Plutiškių kaimų šeimininkes, pagal senovines tradicijas gaminančias etninius, išskirtinius patiekalus, nufotografuotas bei aprašytas gaminimo procesas, receptai. Kaimuose buvo surengti šių patiekalų edukaciniai pristatymai bei degustavimai švenčių metu. Rengiamos fotografijų parodos – vizualiniai projekto rezultatų pristatymai. Susisteminus ekspedicijų metu gautą medžiagą 2012 metais 500 egzempliorių tiražu buvo išleista knyga „Kazlų Rūdos krašto kulinarinis paveldas“. Projektas buvo vykdomas pagal Sūduvos VVG vietos plėtros strategijos „Sūduvos krašto kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas“ II prioriteto „Kultūros tradicijų puoselėjimas ir bendruomeniškumo skatinimas“ 2.2 priemonę „Krašto tradicijų puoselėjimas“. 2013–2014 m. iš šios programos buvo vykdomas kitas, tradicinį muzikavimą skatinantis projektas „Etnokultūros versmės – Kazlų Rūdos krašto etninio paveldo tradicijų išsaugojimas ir puoselėjimas“. Projektų lėšomis 2014 metais išleista knyga „Etnokultūros versmės. Kazlų Rūdos krašto pavieniai atlikėjai, liaudies meistrai ir folkloro ansambliai“, įsigyta muzikos instrumentų: kanklės, 2 akordeonai, 3 armonikos, 2 smuikai, 2 būgnų komplektai, tambūrinai, būgnas su lėkšte. 2013 metais įsigyti 2 moteriškų tautinių rūbų komplektai ir 5 tautinių vyriškų rūbų komplektai. 2018 metais vyks Dainų šventė, skirta Valstybės nepriklausomybės 100-čiui, kurioje ir chorai privalės dalyvauti su tautiniais rūbais, tad jų poreikis išaugs. Mišriam chorui „Viltis“ reikia 22 vnt., Moterų chorui 25 vnt. tautinių rūbų komplektų; „Jūrės seklytėlei“ – 12; „Vabalkšnei“ – 6; Višakio Rūdos kapelai „Šaltinėlis“ – 4 vyriškų rūbų komplektai.

11. Kazlų Rūdos savivaldybėje yra menininkų, amatininkų, liaudies meistrų, kurie užsiima medžio drožyba, audimu, juostų pynimu, mezgimu, vytelių pynimu, tapyba ir t.t. Jie įtraukiami į vietinius ir regioninius renginius, edukacines programas, informuojami apie mugės, organizuojamos jų darbų parodos, vykstama eksponuoti darbų į respublikinius renginius, konkursus. Norėtusi daugiau dėmesio skirti ir tautodailininkų bei amatininkų klubų, sambūrių plėtojimui, įtraukiant kuo daugiau vaikų ir jaunimo į tradicinių amatų ir verslų perėmimą, atgaivinimą, populiarinimą.

12. Kazlų Rūdos savivaldybės teritorijoje veikia 16 bendruomenių. Dalis šių bendruomenių aktyviai puoselėja savo kaimų etninį paveldą. Verta paminėti Višakio Rūdos, Plutiškių, Būdos kaimo bendruomenių pastangas nuolatos rengti projektus, skirtus kultūros tradicijų puoselėjimui. Būtent per kultūros įstaigas, kaimų bendruomenes, folkloro ansamblius užtikrinamas gyvosios tradicijos reiškinį tęstinumas, šviečiama visuomenė, formuojama pilietinė savimonė.

13. Kultūros centro padaliniuose yra sukaupta ir nuolat papildoma tradicinių amatų ir verslų, interjero tekstilės, buities padargų ir liaudies meno dirbinių. Tačiau nėra pastovios vietos, kurioje būtų galimybė visa tai eksponuoti ir saugoti. Tikslinga būtų įsteigti nuoseklią ekspoziciją - saugyklą, kuri tuo pat metu atliktų ir kraštotyros bei edukacinio-metodinio centro funkcijas. Būtų

įkurtas Kazlų Rūdos krašto muziejus arba Amatų centras, jame būtų pristatoma autentiška tradicinė buitį, vedamos įvairios edukacinės programos, tradicinės šventės, renginiai, drožėjų, keramikų, pynėjų plenerai, susitikimai, mokoma amato, vedamos ekskursijos, gaminami ir parduodami tautodailės ir amatininkų dirbiniai, suvenyrai. Kazlų Rūdos savivaldybės Ekonominės plėtros skyrius paruošė projektą buvusį policijos pastatą pritaikyti šioms reikmėms bei NVO – asociacijoms.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

14. Programos tikslas – sutelkus švietimo ir kultūros specialistų bei visuomenės pastangas, sudaryti prielaidas etninės kultūros vertybėms išsaugoti, pozityviam augančios kartos požiūriui į etninę kultūrą ugdyti, didinti viešąjį suvokimą apie etninės kultūros vertybes ir jų reikšmę darniam valstybės, savivaldybės, visuomenės ir individo gyvavimui.

15. Šiam tikslui pasiekti numatomi uždaviniai:

15.1. Sudaryti sąlygas etninės kultūros sklaidai, gyvosios tradicijos išsaugojimui bei tolygiai plėtrai Kazlų Rūdos savivaldybėje, puoselėjant krašto etnografinį savitumą, papročių bei tradicijų autentiškumą ir perimamumą;

15.2. Siekti etninės kultūros paveldo kaupimo, sisteminimo ir saugojimo elektroninėse laikmenose, formuojant nematerialaus kultūros paveldo duomenų bazę.

15.3. Formuoti vaikų ir jaunimo etninio kultūrinio ir lokalinio tapatumo jausmus;

15.4. Rinkti, tirti ir publikuoti etninės kultūros paveldo – liaudies dailės, folkloro, kulinarinio paveldo, papročių ir apeigų, liaudies medicinos, tautinio kostiumo - medžiagą, fiksuoti ir analizuoti šiuolaikinę raišką, gaivinti ir skleisti įvairias tradicinės kultūros formas.

15.5. Koordinuoti ir skatinti kultūros, švietimo ir nevyriausybinių organizacijų, kitų institucijų bei asmenų veiklą etninės kultūros srityje.

IV. NUMATOMI REZULTATAI

16. Įgyvendinus programą numatoma pasiekti tokių rezultatų:

16.1. Etninės kultūros plėtra taps įvairiapusiškesnė, pagerės etninės kultūros paveldo kaupimas, apsauga ir naudojimas;

16.2. Bus išsaugotas krašto etnografinis savitumas, papročių bei tradicijų autentiškumas;

16.3. Bus suteikiamos galimybės giliau pažinti etninę kultūrą, puoselėti jos vertybes, skatinti perimamumą ir kūrybinį tęstinumą – sparčiau bręš žmonių tautinė ir pilietinė savimonė;

16.4. Bus išsaugotos etninės kultūros gyvosios tradicijos, užtikrinta jų sklaida įvairiose gyvenimo srityse, išsiplėtos amatai, verslai ir kt.

16.5. Atsiras didesnis poreikis užsiimti etnokultūrine veikla, ugdoma pagarba savo krašto kultūrai;

16.6. Bus stiprinama įstaigų, kaupiančių ir saugančių etninės kultūros vertybes, materialinė bazė, bus sudarytos palankios sąlygos saugoti ir plėtoti tarmę, papročius, paveldą, tradicijas, įsteigta nuosekli ekspozicija - saugykla, kuri atliktų ir kraštotyros bei edukacinio - metodinio centro funkcijas;

16.7. Bus sudarytos sąlygos vaikų ir jaunimo ugdymui, įtraukiant į etninės kultūros, meninės kūrybos veiklą bei siekiant, kad būtų apylygiai abiejų lyčių atstovų.

16.8. Bus užtikrintas glaudus bendradarbiavimas su tautodailininkais, liaudies pasakoriais, dainininkais ir muzikantais, stengiantis, kad būtų įtraukiami abiejų lyčių – moterų ir vyrų – atstovai.

16.9. Padidės įvairaus amžiaus žmonių, dalyvaujančių folkloro ansambliuose, kūrybinėje etninės kultūros veikloje.

16.10. Bus pildomas nematerialaus kultūros paveldo vertybių registras.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS IR KONTROLĖ

17. Programai įgyvendinti sudaromas įgyvendinimo priemonių planas (priedas), kurio priemonių įvykdymo laikotarpis sutampa su Programos įgyvendinimo pradžia ir pabaiga.

18. Už šios Programos įgyvendinimo vykdymą koordinavimą ir kontrolę atsakingas – Kazlų Rūdos savivaldybės Kultūros centras.

19. Kazlų Rūdos savivaldybės Kultūros centras iki kiekvienų metų gruodžio 1 dienos sudaro ateinančių metų numatytų renginių planus ir lėšų poreikį. Iki sekančių metų sausio 31 patvirtina įgyvendintų priemonių ataskaitą.

VI. PROGRAMOS FINANSAVIMAS

20. Programai vykdyti kiekvienais metais numatomos lėšos Kazlų Rūdos savivaldybės kultūros centro biudžete.

21. Galimi kiti Programos finansavimo šaltiniai:

22. Kazlų Rūdos savivaldybės programų lėšos;

21.1.Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos;

21.2.Lietuvos kultūros tarybos projektai, labdaros ir paramos fondai;

21.3.Kitos teisėtai įgytos lėšos.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Programą ir jos pakeitimus tvirtina Kazlų Rūdos savivaldybės kultūros centras. Programa skelbiama Kultūros centro interneto puslapyje www.krkc.lt.

**KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖS ETNINĖS KULTŪROS PLĖTROS 2017 – 2020
 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANAS**

1. Uždavinys. Sudaryti sąlygas etninės kultūros sklaidai, gyvosios tradicijos išsaugojimui bei tolygiai plėtrai Kazlų Rūdos savivaldybėje, puoselėjant krašto etnografinį savitumą, papročių bei tradicijų autentiškumą ir perimamumą

Nr.	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai	Įgyvendinimo terminai	Pasiekimo rodiklis
1.1	Nustatyti etninės kultūros plėtros prioritetus kiekvieniems metams	Kultūros centras	2017 - 2020	Nustatyti kasmetiniai etninės kultūros plėtros prioritetai
1.2	Kiekvienais metais tvirtinti etninės kultūros renginių planą	Kultūros centras	2017 - 2020	Parengta paremtų projektų skaičius
1.3	Folkloro ansamblius, kitus kolektyvus aprūpinti tautiniais kostiumais, tradiciniais muzikos instrumentais	Kultūros centras	2017-2020	Įsigyta tautinių rūbų komplektų, vnt., muzikos instrumentų, vnt.
1.4	Organizuoti tradicinio muzikavimo, kalendorines, regiono papročius ir tradicijas atspindinčias šventes, renginius	Kultūros centras, švietimo įstaigos	2017-2020	Organizuota renginių, švenčių vnt. siekiant, kad būtų ne mažiau 40 proc. vienos lyties atstovų.
1.5	Organizuoti folkloro kolektyvų renginius	Kultūros centras, švietimo įstaigos	2017-2020	Organizuota renginių, vnt., siekiant, kad dalyvautų juose abiejų lyčių atstovai.
1.6	Organizuoti senovinių rūbų, amatų, buities, maisto gamybos, tradicinių šokių ir žaidimų, kovos būdų demonstravimo ir kitus, etninę kultūrą skleidžiančius renginius	Kultūros centras, švietimo įstaigos	2017-2020	Organizuota renginių, vnt. Juose dalyvauja abiejų lyčių – moterų ir vyrų - atstovai

2. Uždavinys. Stiprinti sukauptų etninės kultūros vertybių apsaugą ir toliau jas kaupti

2.1	Inventorizuoti kultūros paveldo objektus ir formuoti skaitmeninę kultūros paveldo objektų duomenų bazę	Kultūros centras, Viešoji biblioteka	2017-2020	Inventorizuota objektų per metus, vnt.; skaitmenizuotų paveldo objektų skaičius, vnt. Parengtas projektas skaitmeninei bazei įgyti ir sukurti.
2.2	Vykdyti ekspedicijas	Kultūros	2017-2020	Surengta ekspedicijų, vnt.

	etninės kultūros materialiajam ir nematerialiajam paveldui kaupti	centras		
2.3	Kaupti duomenis apie liaudies muzikantus, tradicinių instrumentų gamybos technologijas	Kultūros centras, Viešoji biblioteka, Menų mokykla	2017-2020	Surengta ekspedicijų, vnt.

3. Uždavinys. Formuoti vaikų ir jaunimo etninio kultūrinio ir lokalinio tapatumo jausmus

3.1	Ištirti etnokultūrinio ugdymo situaciją švietimo įstaigose ir parengti siūlymus	Kultūros centras	2017-2020	Atlikti tyrimai, parengti siūlymai, vnt.
3.2	Organizuoti etninės kultūros stovyklas vaikams	Kultūros centras, Švietimo įstaigos	2017-2020	Dalyvių sk., siekiant, kad stovyklose dalyvautų abiejų lyčių atstovai
3.3.	Organizuoti edukacinius etninės kultūros užsiėmimus vaikams ir jaunimui	Kultūros centras, Viešoji biblioteka, Menų mokykla	2017-2020	Organizuotų edukacinių užsiėmimų skaičius

4. Uždavinys. Stiprinti etninės kultūros vertybių svarbos suvokimą visuomenėje

4.1.	Rengti ir leisti informacinius leidinius apie folkloro atlikėjus, tradicinių muzikos instrumentų ir tautinio kostiumo gamintojus, amatininkus ir verslininkus, etninės kultūros paveldo kaupimo ir tyrimo įstaigas	Kultūros centras, Viešoji biblioteka	2017-2020	Išleista leidinių (rūšių) skaičius vnt.; vnt. Vykdytų renginių sk.
4.2.	Rengti informacinius straipsnius, pristatančius etninę kultūrą, krašto paveldą masinės informacijos priemonėse	Kultūros centras, Viešoji biblioteka	2017-2020	Paruošta straipsnių, sk.
4.3.	Įtraukti etninės kultūros elementus į reprezentacinius renginius ir ceremonialus rengiant mūsų kraštui reikšmingas šventes, bendradarbiaujant su miestais - partneriais	Kultūros centras, švietimo įstaigos	2017-2020	Organizuota švenčių, vnt. Siekti, kad jose dalyvautų abiejų lyčių atstovai.

5 uždavinys. Koordinuoti kultūros, švietimo ir kitų institucijų veiklą etninės kultūros srityje.

5.1	Surengti 1 metinį kultūros, švietimo ir kitų institucijų atstovų pasitarimą dėl etnokultūros programos įgyvendinimo	Kultūros centras	2017-2020	Dalyvių sk.
5.2	Surengti 1 metinį seminarą etninės kultūros klausimais	Kultūros centras	2017-2020	Dalyvių sk.
